

**Відокремлений підрозділ
Національного університету біоресурсів і природокористування України
«Бережанський агротехнічний коледж»**

**ПРОГРАМА
ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
З ПРЕДМЕТА «УКРАЇНСЬКА МОВА»
для вступників на освітньо-кваліфікаційний рівень
«молодший спеціаліст» на основі базової загальної середньої освіти**

Пояснювальна записка

Мова належить до найважливіших ознак людини. Вона є засобом і матеріалом формування й становлення особистості людини, її інтелекту, волі, почуттів та формою буття. Мова – це безперервний процес пізнання світу, його освоєння людиною. Мова є засобом спілкування між людьми, передавання власного досвіду іншим і збагачення досвідом інших.

Українська мова є державною мовою України. Це передбачає її пріоритетне використання в усіх сферах суспільного життя. Оволодіння українською мовою сприяє залученню до надбань культури українського народу, виробляє почуття впевненості у власних силах, допомагає свідомо мотивувати вибір майбутньої професії. Досконале володіння державною мовою – важлива умова формування особистості майбутнього молодшого спеціаліста, становлення його високодуховного, національно зорієнтованого світогляду як запоруки професійної кар'єри, передумови формування фахової компетенції. Найважливішим завданням освіти в Україні на сучасному етапі є прилучення молоді до національної культури на основі рідної мови.

Програму вступного випробування з української мови складено для осіб, які вступають на основі базової загальної середньої освіти для здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста на підставі чинної програми з української мови для 5-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів (лист МОН №1/11-6611 від 23.12.2004р.) відповідно до Закону «Про загальну середню освіту» та Державного стандарту базової і повної середньої освіти.

У ній ураховано державний статус української мови, її суспільні функції, взято до уваги специфіку навчального предмета, що має виразні інтегративні функції, здатність справляти різнобічний навчальний, розвивальний і виховний впливи на абітурієнтів, сприяти формуванню особистості, готової до активної творчої діяльності у всіх сферах життя демократичного суспільства.

Основна мета вивчення рідної мови полягає у формуванні національно свідомої, духовно багатой мовної особистості, яка володіє вміннями й навичками вільно, комунікативно доречно користуватися засобами рідної мови

– її стилями, типами, жанрами в усіх видах мовленнєвої діяльності (аудіювання, читання, говоріння, письмо), тобто забезпечує належний рівень комунікативної компетенції. Зазначена мета передбачає здійснення навчальної, розвивальної і виховної функцій освітнього змісту навчального предмета.

Учасники вступних випробувань повинні знати та вміти:

- правильно писати слова з вивченими орфограмами;
- знаходити й виправляти орфографічні помилки;
- визначати в словах дзвінки, глухі, тверді, м'які, шиплячі приголосні;
- визначати звукове значення букв у слові;
- визначати спосіб творення слів;
- знати лексику української мови;
- розрізняти синоніми, омоніми, антоніми, пароніми, однозначні та багатозначні слова, пряме й переносне значення слів;
- розуміти і пояснювати образне значення фразеологізмів;
- застосовувати морфологічні норми української мови;
- вміти ставити розділові знаки за допомогою вивчених правил у простих та складних реченнях;
- дотримуватися норм мовленнєвого етикету.

Програма складається із пояснювальної записки, змісту дисципліни і рекомендованої основної та додаткової літератури.

Результати вступних випробувань для абітурієнтів, які вступають на основі базової загальної середньої освіти, оцінюються за 12-бальною шкалою. Критерії оцінювання знань та вмінь абітурієнтів сформовано в пояснювальній записці до пакетів
екзаменаційних
завдань.

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

№ п/п	Розділи	Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки абітурієнтів
1	2	3	4
	I	Фонетика. Графіка. Орфоепія.	
1.1		<i>Звуки мови і звуки мовлення. Голосні та приголосні звуки. Приголосні тверді та м'які, дзвінки й глухі; вимова звуків, що позначаються буквами г і ґ.</i>	Абітурієнт: <i>визначає</i> , що вивчає фонетика, графіка, орфоепія; <i>розрізняє</i> в словах тверді і м'які, дзвінки і глухі, шиплячі приголосні, ненаголошені й наголошені голосні; <i>визначає</i> основні випадки чергування голосних і приголосних звуків; <i>вимовляє</i> звуки в словах відповідно до орфоепічних норм; <i>правильно пише й обґрунтовує</i> слова з вивченими орфограмами; <i>знаходить і виправляє</i> орфоепічні та орфографічні помилки на вивчені правила; <i>розпізнає</i> у словах і словосполученнях явища уподібнення, спрощення, чергування; <i>вимовляє</i> приголосні звуки відповідно до орфоепічних норм; <i>правильно пише</i> слова з вивченими орфограмами й обґрунтовує їх; <i>користується</i> словником іншомовних слів; <i>знаходить і виправляє</i> орфоепічні й орфографічні помилки на вивчені правила.
1.2		<i>Позначення звуків мовлення на письмі. Алфавіт. Співвідношення звуків і букв. Звукове значення букв я, ю, є, ї.</i>	
1.3		<i>Склад. Наголос. Орфоепічний словник і словник наголосів. Вимова наголошених і ненаголошених голосних. Ненаголошені голосні [e], [u], [o] в коренях слів. Ненаголошені голосні, що не перевіряються наголосом.</i>	
1.4		<i>Уподібнення приголосних звуків. Спрощення в групах приголосних.</i>	
1.5		<i>Найпоширеніші випадки чергування голосних і приголосних звуків (практично). Чергування [o] – [a], [e] – [i], [e] – [и]; [o], [e] з [i]; [e] – [o] після [ж], [ч], [ш]; [и], [і] після [ж], [ч], [ш], [шч] та [г], [к], [х] у коренях слів; [г], [к], [х] – [ж], [ч], [ш] – [з?], [ц?], [с?]. Основні випадки чергування у – в, і – й.</i>	
1.6		<i>Орфоепія. Вимова префіксів з- (зі-, с-), роз-, без-, воз-, пре-, при-, прі- та інших, а також їх правопис.</i>	
1.7		<i>Позначення м'якості приголосних на письмі буквами ь, і, є, ю, я. Сполучення -ьо-, -йо-.</i>	
			Абітурієнт: <i>засвоює</i> правила використання м'якого знака та вживання

1	2	3	4
		Правила вживання м'якого знака. Правила вживання апострофа. Правильна вимова та написання слів з апострофом. Подвоєння букв на позначення подовжених м'яких приголосних та збіг однакових приголосних звуків. Написання слів іншомовного походження: <i>и, і</i> , м'який знак та апостроф; подвоєння букв у словах іншомовного походження. Словник іншомовних слів.	апострофа; <i>розрізняє</i> подвоєння та подовження приголосних; <i>виконує</i> словникові роботи та тестові завдання; <i>користується словником іншомовних слів</i> .
1.8		<i>Основні правила переносу слів, вживання великої літери.</i>	<i>засвоює</i> основні правила переносу слів, вживання великої літери та застосовує їх на практиці.
	II	Лексика і фразеологія.	
2.1		<i>Лексичне значення слова.</i> Однозначні й багатозначні слова. Вживання багатозначних слів у прямому і переносному значеннях. Загальновживані (нейтральні) і стилістично забарвлені слова, діалектні, професійні слова і терміни.	Абітурієнт: <i>знає</i> , що вивчає лексикологія і фразеологія; <i>визначає</i> належність слів до певної лексичної категорії: однозначні й багатозначні, загальновживані (нейтральні) і стилістично забарвлені слова, групи слів за значенням, фразеологізми, а також їхню роль у тексті; <i>пояснює</i> значення відомих слів, їхнє походження, значення фразеологізмів, прислів'їв, приказок, крилатих висловів;
2.2		<i>Групи слів за значенням:</i> синоніми, антоніми, омоніми, пароніми.	<i>добирає</i> з-поміж синонімів, антонімів, фразеологізмів найбільш відповідні контексту;
2.3		<i>Фразеологізми.</i> Поняття про фразеологізм, його лексичне значення. Джерела українських фразеологізмів. Прислів'я, приказки, крилаті вирази, афоризми як різновиди фразеологізмів.	<i>редагує</i> тексти з лексичними помилками.
2.4		<i>Групи слів за їх походженням:</i> власне українські й запозичені (іншомовного походження).	
2.5		<i>Активна і пасивна лексика</i> української мови: застарілі слова (архаїзми й історизми), неологізми.	
	III	Будова слова. Словотвір.	
3.1		Корінь, суфікс, префікс і закінчення, основа – значущі частини слова. <i>Змінювання і творення слів.</i>	Абітурієнт: <i>виділяє</i> у слові закінчення, корінь, префікс, суфікс та

1	2	3	4
		Твірна основа. Основні способи словотворення: морфологічний (префіксальний, суфіксальний, префіксально-суфіксальний, безафіксний, складання основ (або слів); неморфологічний (перехід слів з однієї частини мови в іншу).	основу; <i>розрізняє</i> форми слова і спільнокореневі слова; <i>знає</i> основні способи словотвору; визначає способи творення слів; <i>уміє</i> самостійно утворювати нові слова вивченими способами.
3.2		Творення складноскорочених слів.	
	IV	Морфологія. Орфографія.	
4.1		Іменник : загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль.	Абітурієнт: <i>знає</i> , що вивчає морфологія; морфологічні ознаки іменника, його синтаксичну роль; особливості відмінювання іменників; <i>визначає</i> рід, число, відмінки іменників, відміни та групи (тверду, м'яку, мішану), а також іменники поза відмінами; <i>використовує</i> відмінкові закінчення іменників чоловічого роду другої відміни на -а (-я), -у (-ю); <i>утворює</i> відмінкові форми іменників кличного відмінка у звертанні; називного множини, орудного однини, родового множини; <i>уміє</i> відрізнати правильні форми від помилкових.
4.2		<i>Іменники</i> — назви істот і неістот, загальні та власні.	
4.3		<i>Рід іменників</i> . Іменники спільного роду. Рід невідмінюваних іменників	
4.4		<i>Число іменників</i> . Іменники, що мають форми тільки однини або тільки множини.	
4.5		<i>Відмінювання іменників</i> . Поділ іменників на відміни та групи.	
4.6		Букви -а (-я), -у (-ю) у закінченнях іменників чоловічого роду другої відміни.	
4.7		<i>Написання і відмінювання чоловічих і жіночих імен по батькові</i> .	
4.8		<i>Уживання відмінкових форм іменників; кличного відмінка у звертанні</i> (земле, Василю, Олено, добродію, батьку).	
4.9		<i>Синоніміка</i> деяких відмінкових закінчень: купив сіль (солі), хліб (хліба), твого ім'я (імені), пас ягнята (ягнят).	
4.10		<i>Правила правопису складних іменників</i> (разом, окремо, через дефіс).	
4.11		Прикметник: Загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль.	Абітурієнт: <i>визначає</i> морфологічні ознаки прикметника, його синтаксичну роль;
4.12		<i>Групи прикметників за значенням:</i>	

1	2	3	4
		якісні, відносні, присвійні.	<i>знаходить</i> прикметники в реченні; морфологічні ознаки, синтаксичну роль у реченні; <i>розпізнає</i> розряди прикметників за значенням (якісні, відносні, присвійні), <i>відмінює</i> прикметники твердої і м'якої груп; <i>утворює</i> правильно форми вищого і найвищого ступенів порівняння якісних прикметників; <i>відрізняє</i> правильні форми від помилкових.
4.13		Ступені порівняння якісних прикметників: вищий і найвищий, способи їх творення (проста і складена форми)	
4.14		Відмінювання прикметників. Повні й короткі форми якісних прикметників.	
4.15		Прикметники твердої і м'якої груп, особливості їх відмінювання.	
4.16		Правила правопису складних прикметників (разом, окремо, через дефіс).	<i>вивчає</i> основні правила правопису складних прикметників; <i>виконує</i> словникові та тестові завдання.
4.17		Числівник: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль.	Абітурієнт: <i>знає</i> загальне значення числівника, його морфологічні ознаки, синтаксичну роль у реченні; <i>знаходить</i> числівники в тексті; <i>визначає</i> їх граматичні ознаки; <i>утворює</i> і <i>вживає</i> правильно відмінникові форми числівників; <i>поєднує</i> правильно числівники з іменниками, застосовує правила правопису на письмі; <i>відрізняє</i> правильні форми числівників від помилкових
4.18		Відмінювання, творення та правопис складних числівників. Особливості відмінювання. Поєднання числівника з іменником.	
4.19		Займенник: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди займенників за значенням, їх відмінювання та правила правопису складних слів.	Абітурієнт: <i>знає</i> значення, морфологічні ознаки і синтаксичну роль займенника; <i>знаходить</i> займенники в тексті, правильно пише складні слова; <i>відмінює</i> всі розряди займенників; <i>відрізняє</i>

1	2	3	4
			правильні форми займенників від помилкових.
4.20		Дієслово: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль.	Абітурієнт: <i>знає</i> загальне значення дієслова, його морфологічні ознаки, синтаксичну роль; <i>знаходить</i> дієслово в реченні; <i>визначає</i> його форми, граматичні ознаки, належність дієслова до певної дієвідміни, види, часи та способи дієслів.
4.21		Форми дієслова: неозначена форма, особові форми, безособові форми на <i>-но, -то</i> (загальне ознайомлення). Неозначена форма (інфінітив) та особові форми.	
4.22		Дієвідміни. Види дієслова (доконаний і недоконаний).	
4.23		Часи дієслова.	
4.24		Способи дієслів (дійсний, умовний, наказовий). Безособові дієслова.	
4.25		Дієприкметник як особлива форма дієслова: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль.	Абітурієнт: <i>знає</i> значення дієприкметника, його морфологічні ознаки, синтаксичну роль, <i>уміє</i> утворювати активні та пасивні дієприкметники.
4.26		Дієприслівник як особлива форма дієслова: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль.	Абітурієнт: <i>знає:</i> загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксичну роль дієприслівника, <i>уміє</i> утворювати дієприслівники доконаного й недоконаного видів.
4.27		Правила правопису часток не -, ні - з дієсловами, дієприкметниками, дієприслівниками.	<i>уміє</i> практично застосовувати правила правопису часток не-, ні-.
4.28		Прислівник: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди прислівників, ступені порівняння прислівників, способи їх творення.	Абітурієнт: <i>знає</i> загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксичну роль прислівника; <i>визначає</i> його граматичні ознаки; <i>уміє</i> утворювати ступені порівняння.
4.29		Основні правила правопису складних прислівників.	<i>використовує</i> на практиці правила правопису складних прислівників разом, окремо,

1	2	3	4
			через дефіс.
4.30		Службові частини мови: <i>прийменник, сполучник, частка</i> , їхні розряди та роль у словосполученнях і реченнях, основні правила правопису. Вигук як особлива частина мови, розділові знаки у ньому.	Абітурієнт: <i>відрізняє</i> службові частини мови: прийменники, сполучники, частки; <i>знаходить</i> вигуки в реченні, відрізняє їх від службових частин мови; <i>використовує</i> правила правопису під час виконання словникових та тестових завдань.
	V	Синтаксис. Пунктуація.	
5.1		<i>Словосполучення і речення. Способи зв'язку слів у словосполученні. Типи словосполучень.</i>	Абітурієнт: <i>розрізняє</i> головне і залежне слово у словосполученні; <i>визначає</i> типи словосполучень
5.2		<i>Речення. Порядок слів у реченні. Головні та другорядні члени речення. Односкладні та неповні речення, розділові знаки у них.</i>	за належністю головного слова до певної частини мови, способи зв'язку слів (узгодження, керування, прилягання), речення різних видів, правильно ставить розділові знаки.
5.3		<i>Тире між підметом і присудком.</i>	<i>Розрізняє</i> речення різних видів: за метою висловлення, за складом граматичної основи, за наявністю необхідних членів речення, за будовою.
5.4		<i>Дієприкметниковий, дієприслівниковий та порівняльний звороти, розділові знаки при них.</i>	<i>правильно ставить</i> розділові знаки при однорідних членах речення та обґрунтовує їх;
5.5		Речення з однорідними членами <i>Однорідні члени речення (із сполучниковим, безсполучниковим і змішаним зв'язком).</i>	<i>знаходить і виправляє</i> помилки на вивчені правила; <i>правильно інтонуює</i> речення з однорідними членами.
5.6		<i>Однорідні й неоднорідні означення.</i>	
5.7		<i>Узагальнювальні слова в реченнях з однорідними членами.</i>	
5.8		<i>Правопис. Кома між однорідними членами речення. Двокрапка і тире при узагальнювальних словах у реченнях з однорідними членами.</i>	
5.9		Речення зі звертаннями, вставними словами (словосполученнями, реченнями) Звертання непоширені й поширені. Вставні слова (словосполучення, речення).	Абітурієнт: <i>знаходить</i> звертання, вставні слова (словосполучення, речення) у реченні; <i>аналізує й оцінює</i> виражальні можливості речень із

1	2	3	4
5.10		<i>Правопис.</i> Розділові знаки у звертанні і вставних словах.	звертаннями, вставними словами (словосполученнями, реченнями) в тексті; <i>правильно ставить</i> розділові знаки у звертаннях, вставних словах (словосполученнях, реченнях) та обґрунтовує їх; <i>знаходить</i> та <i>виправляє</i> помилки на вивчені пунктуаційні правила.
5.11		Речення з відокремленими членами. Поняття про відокремлення. Відокремлені другорядні члени речення (у тому числі уточнювальні).	Абітурієнт: <i>знаходить</i> відокремлені та невідокремлені, уточнювальні члени речення; <i>правильно розставляє</i>
5.12		<i>Правопис.</i> Розділові знаки у відокремлених членах речення.	розділові знаки у вживанні відокремлених означень, прикладок, додатків, обставин та уточнюювальних членів речення та обґрунтовує їх.
5.13		Складне речення і його ознаки. Складні речення без сполучників, із сурядним і підрядним зв'язком.	Абітурієнт: <i>розрізняє</i> структурні відмінності простих і
5.14		Складносурядне речення, його будова і засоби зв'язку в ньому. Смислові зв'язки між частинами складносурядного речення.	складних речень, складних речень із сурядним і підрядним зв'язком; <i>знаходить</i> у тексті
5.15		<i>Правопис.</i> Розділові знаки між частинами складносурядного речення.	складносурядні речення; <i>визначає</i> види складних речень (сполучникові й безсполучникові), засоби зв'язку між частинами речення у складному, межі частин у складному реченні, кількість граматичних основ у ньому; <i>правильно ставить</i> розділові знаки між частинами складносурядного речення й обґрунтовує їх; <i>знаходить</i> і <i>виправляє</i> пунктуаційні помилки на вивчені правила.
5.16		Складнопідрядне речення, його будова і засоби зв'язку в ньому.	Абітурієнт: <i>знаходить</i> складнопідрядне

1	2	3	4
		Основні види складнопідрядних речень.	речення у тексті, у тому числі з кількома підрядними частинами;
5.17		<i>Правопис.</i> Розділові знаки між головною і підрядною частинами складнопідрядного речення. Розділові знаки у складнопідрядному реченні з кількома підрядними частинами.	<i>визначає</i> головну і підрядну частини, види складнопідрядних речень; <i>розрізняє</i> сполучники і сполучні слова; <i>правильно ставить</i> коми між частинами складнопідрядного речення й обґрунтовує їх; <i>знаходить і виправляє</i> помилки на вивчені правила.
5.18		Безсполучникове складне речення Смислові відношення між частинами безсполучникового складного речення.	Абітурієнт: <i>знаходить</i> безсполучникові складні речення; <i>визначає</i> його основні ознаки, смислові відношення між частинами безсполучникових складних речень;
5.19		<i>Правопис.</i> Розділові знаки у безсполучниковому складному реченні.	<i>правильно ставить</i> розділові знаки (кому, двокрапку, крапку з комою, тире) між частинами безсполучникового складного речення й обґрунтовує їх.
5.20		Складне речення з різними видами сполучникового і безсполучникового зв'язку.	Абітурієнт: <i>знаходить</i> у тексті складне речення з різними видами зв'язку;
5.21		<i>Правопис.</i> Розділові знаки в складному реченні з різними видами сполучникового і безсполучникового зв'язку.	<i>правильно розставляє</i> в них розділові знаки й обґрунтовує їх.
5.22		Пряма і непряма мова як засоби передачі чужої мови. Заміна прямої мови непрямою. Цитата як спосіб передачі чужої мови. Діалог.	Абітурієнт: <i>знаходить</i> речення з прямою і непрямою мовою, з цитатами, репліками діалогу; <i>визначає</i> їхні особливості, виражальні можливості; <i>правильно ставить</i> розділові знаки у прямій мові, цитаті, діалозі й обґрунтовує їх; <i>замінює</i> пряму мову непрямою.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

ОСНОВНА:

1. Дудка О.О., Шевелева Л.А. Український правопис. Практикум. 5-11 класи. – В-во «Гімназія», 2011.
2. Заболотний О.В., Заболотний В.В. Українська мова: Підручник (рівень стандарту). – В-во: «Генеза», 2010.
3. Козачук Г.О. Українська мова для абітурієнтів: навчальний посібник. – К.: Вища школа, 2007.
4. Пентиліук М.І., Гайдаєнко І.В. Українська мова: Підручник. – К.: Освіта, 2009.
5. Юшук І.П. Українська мова. Практикум з правопису української мови. – К.: Освіта, 2007.
6. Український правопис. – К.: Наукова думка, 1995.
7. Збірник тестових завдань з української мови та літератури: Посібник для підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання випускників середніх шкіл і вступників до Національного університету «Львівська політехніка» / Укл.: Г.Л. Вознюк, І.П. Василюшин, І.Б. Ментинська. – Львів, 2013. – 476 с.

ДОДАТКОВА:

1. Авраменко О.М. Українська мова. Довідник. 1500 завдань у тестовій формі. 5-11 класи. – В-во «Грамота», 2010.
2. Дудка О.О., Шевелева Л.А. Українська мова. Комплексний довідник. 5-11 класи. – В-во «Гімназія», 2011.
3. Зубков М. Українська мова. Універсальний довідник. – Харків: ВД «ШКОЛА», 2009.
4. Новий довідник: Українська мова. Українська література. – К.: ТОВ «КАЗКА», 2008.
5. Орфографія української мови: просто про складне / Радченко І. – К.: Шкільний світ, 2008.
6. Плющ М.Я., Грипас Н.Я. Граматика української мови в таблицях: навчальний посібник. – К.: Вища школа. – 2004.
7. Шкурятяна Н.Г., Шевчук С.В. Сучасна українська літературна мова: Модульний курс: Навч. посібник. – К.: Вища школа, 2007.